

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ**

Освітня програма «Образотворче мистецтво»

Першого (бакалаврського) рівня

Спеціальність **023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29 ”08. 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи композиції
Викладач (-і)	Хміль Світлана Богданівна – ст. викладач Якимечко Микола Богданович - доцент
Контактний телефон викладача	+380506568560
E-mail викладача	svitlana.khmil@pnu.edu.ua mykola.yakymechko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	12 кредитів ЄКТС, 122 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації із студентами проводяться відповідно до графіку розміщеного на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
В освоєнні студентами мистецьких вузів образотворчої грамоти, навчальний предмет “Основи композиції” є одним із найважливіших з поміж дисциплін професійного циклу і займає важливе місце в системі фахової підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Отримані знання з основ композиції щодо організації цілісної, стійкої для сприйняття системи художнього твору є необхідними для подальших занять з рисунку, живопису, скульптури. У мистецтві композиція виступає як один із найважливіших засобів втілення художнього задуму та як система відношень всіх елементів художньої форми, в якій матеріалізується задум і без яких не може бути виражений зміст твору. Основи композиції закладають підвалини розуміння і створення мистецьких творів, їх краси та довершеності. Знання законів композиції, дозволяють студенту грамотно укладати власні творчі композиції, набувати професійного рівня задуму та фахового рівня виконання художнього твору. Творчий підхід та високий професійний рівень виконання – передумови створення власних творчих робіт. Головна мета вивчення дисципліни – оволодіння студентами засобами, прийомами, принципами композиційної побудови, формування усвідомленого ставлення до процесу художньої творчості, а також розвиток смаку. Предметом вивчення навчальної дисципліни виступають основні закони композиції, організація геометричних і природних елементів та мотивів на площині. Основна увага зосереджується на відчутті гармонійності	

та пропорційності елементів, співставлення яких між собою та форматом площини займає визначальну роль в організації композиційної єдності. Саме відчуття пропорцій, рівноваги та розміщених відношень у виконанні вправ залишається першочерговою проблемою. Важливими ділянками є засвоєння якомога багатшої градації тональності, виразного і вишуканого колориту в складних композиціях, пов'язаних з кольором.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є:

- вивчити основні закономірності формальної композиції: методи організації, прийоми і засоби гармонізації твору;
- навчити студентів розв'язувати типові завдання формальної композиції;
- сформулювати естетичний смак;
- виховати грамотність сприйняття творів мистецтва.

Основні цілі викладання дисципліни:

- ознайомлення з системними поняттями формальної композиції;
- знання основних закономірностей побудови форм у формальній композиції;
- вивчення і засвоєння засобів гармонізації в композиції;
- знання законів, принципів композиції;
- формування у студентів практичних навичок роботи з формою на заданій площині.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.

Програмні компетентності

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах.

ФК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

ФК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого мистецтва, та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	112
самостійна робота	240

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1,2	«Образотворче мистецтво,	1	нормативний

	декоративне мистецтво, реставрація»		
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1 курс I семестр (Залік)			
Змістовий модуль 1 . Форма і площина: статика і динаміка			
Тема 1. Вступна лекція. Складові елементи організації площинної композиції. Образотворча виразність первинних графічних елементів.	4		
Тема 2. Об'єктивні властивості форми (геометричний вигляд, величина, положення на площині та взаємодія форм, закономірності сприйняття форми на площині, форма і тло, пляма і силует)		30	60
Тема 3. Контраст, нюанс, тотожність, статичність, динамічність, масивність, просторовість, пропорції		30	60
1 курс II семестр (Екзамен)			
Змістовий модуль 2. Варіативність ритмічної і модульної конструкції на площині			
Тема 4. Основні закономірності побудови площинних форм. Композиційна рівновага	4		
Тема 5. Ритм. Образна виразність формотворення: стилізація, трансформація, асоціація, інтерпретація форми		28	60
Тема 6. Особливості об'ємно-фронтальної композиції. Конструктивні способи формоутворення пластичних структур		24	60
6. Система оцінювання дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної	Оцінювання результатів навчання проводиться з метою перевірки знань і вмінь студентів, встановлення якості набутих компетенцій, формування рейтингу		

дисципліни	успішності, мотивації студентів до систематичної праці. Оцінювання результатів навчання здійснюється на принципах систематичності, об'єктивності, прозорості та рівності вимог. Контрольні заходи включають поточний контроль, проміжний контроль, підсумковий контроль. Поточний контроль проводиться впродовж семестру та включає перевірку поетапної роботи над завданнями. Проміжний контроль проводиться наприкінці логічно завершеної практичної роботи у формі відкритих оглядів, на яких можуть бути присутні викладачі кафедри. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці кожного семестру у формі кафедрального огляду, організованого студентами у формі експозиції. За результатами такого огляду виставляється залікова чи екзаменаційна оцінка. Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Оцінювання результатів навчання відбувається згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти визначені у Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf Семестровий (підсумковий) контроль з дисципліни «Основи композиції» проводиться у формі (заліку – 1 семестр, екзамену – 2 семестр.
------------	--

Навчання оцінюється за 100 бальною шкалою.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	відмінно	A
80-89	добре	B
70-79		C
60-69		D
50-59	задовільно	E
40-49		FX
30-39		F
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	

Оцінювання результатів навчання з дисципліни передбачає поточне оцінювання на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, а також складання заліку чи екзамену.

Загальна система розподілу балів за різні види робіт.

1 семестр. Залік.

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	60
Самостійна робота	40
Заг. к-ть	100

2 семестр. Екзамен

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	60
Самостійна робота	40
Заг. к-ть	100

Вимоги до письмової роботи

Студенти виконують творчі завдання із **самостійної роботи**. Під час самостійної роботи студенти виконують творчі роботи згідно тематики силабусу та завдань визначених викладачем. Це завдання переважно стосуються пошуку композиційного вирішення роботи.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 40.

Практичні заняття	Система оцінювання практичних занять визначена у Положенні про «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника». Максимальна кількість балів за практичні заняття – 60.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю визначаються в Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf) та згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf Студент допускається до семестрового контролю при відсутності пропусків занять та виконанні усіх видів робіт передбачених силабусом навчальної дисципліни.
Підсумковий контроль	Вивчення дисципліни передбачає <u>залік</u> в кінці 1 семестра. Залік виставляється на останньому занятті. Оцінка у 100 – бальній шкалі формується як сума балів за практичні заняття та самостійну роботу студента. Вивчення дисципліни передбачає <u>екзамен</u> в кінці 2 семестра. Семестровий контроль у формі екзамену здійснюється на основі результатів роботи студента впродовж усього семестру, Виставляється підсумкова оцінка за практичні заняття та самостійну роботу студента у 100 – бальній шкалі.

При отриманні студентом від 1 до 50 балів студент повинен перездати завдання до тем занять за другим талоном. Якщо підсумкова кількість балів з дисципліни складає мінімум 51 та максимум 100 балів, студент має право скласти екзамен у разі виявлення ним бажання підвищити рейтингову оцінку з навчальної дисципліни. При цьому оцінка за екзамен виставляється на основі виконаних студентом екзаменаційних завдань і вважається остаточною.

Присутність студента на іспиті у день його складання є обов'язковою і не залежить від принципу нарахування підсумкової кількості балів за вивчення навчальної дисципліни.

Складання екзамену передбачає контроль навичок і знань з дисципліни «Основи композиції», здобутих студентами під час навчального семестру. Протягом часу, який виділений на екзаменаційне завдання з дисципліни, студент повинен зробити ескіз і виконати твір, тематика якого повинна відповідати змістовому модулю.

Шкала оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25		Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Планується виконання студентами практичних творчих робіт, ескізів, замальовок тощо.

Академічна доброчесність:

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО:

1. Положенні про запобіганні академічному плагіату (нова редакція) у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>, метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально- і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція),

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf> , в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;

3. Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція), <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf> ,

в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із основних принципів поведінки члена університетської громади.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски занять здійснюються у вигляді відпрацювання (здачі) практичних занять, підготовки індивідуальних творчих завдань (проектів, презентацій, рефератів) та опрацювання літератури із лекційних курсів.

Додаткові бали

Додаткові бали здобувачі освіти можуть отримати за написання рефератів, поглиблене вивчення певних питань за додатковою літературою з лекційних курсів; виконання додаткових завдань із практичних занять.

За рішенням кафедри здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо, можуть присуджуватися додаткові бали.

Неформальна освіта

Неформальна освіта регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Губаль Богдан. Композиція в дизайні. Тернопіль: Поліграфічний центр Матвей, 2011. 240 с.
2. Гопцій О. Б., Матвеева П. М. Рисунок, живопис, скульптура: навч. посіб. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 178 с.
3. Пономаренко Надія. Основи композиції. Ужгород: Гражда, 2006. 64 с.
4. Габора В. Архипенко в західноукраїнському мистецькому дискурсі. Львів: Піраміда, 2019. 300 с.
5. Денисенко С. М. Основи композиції і проєктної графіки: навчальний посібник. К: НАУ, 2021. 52 с.
6. Феодосій Гуменюк. Альбом /Редактор-упорядник А.Маричевська. – Київ: ТОВ «СітіПрес Компані», 2010. 68 с.
7. Дубовик Олександр. Живопис. Графіка. Київ, 2007.
8. Віктор Гонтарів. Зоряний віз Віктора Гонтаріва. Київ: "Софія-А", 2006.
9. Микола Бідняк. Живопис, графіка. Книга-альбом, Київ: Мистецтво, 2008.
- 10.Юрій Гуменний. Живопис. Миколаїв: ПП Шамрай, 2007.
11. Юлія Бородай. Українська емаль. Київ: Український письменник, 2013.
12. Губаль Б. І. Методичні рекомендації до курсу лекцій з «Композиції». Івано-Франківськ, 2006. 32 с.
13. Даниленко В.Я. Основи дизайну. Київ, 1996. 67 с.
14. Курліщук Б.Ф. Проектування інтер'єрів житлових і громадських споруд. Київ: ІСДО, 1995. 264 с.
- 15.Яковлев М. І. Композиція+геометрія . Київ: Каравела, 2007. 240 с.

Інформаційні ресурси

Нариси з історії українського мистецтва <https://ukrartstory.com.ua/tekst-statti/ikonopis-chastina-2.html>

Викладач _____ ст. викладач Хміль С.Б.
Викладач _____ доцент Якимечко М.Б.